

«Теоретико - концептуальні основи механізму забезпечення достатності власного капіталу банку»

Плахотнікова Юлія
ДонНУ, м. Вінниця

• Мета наукової роботи

Розробити концепцію механізму забезпечення достатності власного капіталу банку, що являє собою сукупність методів, моделей та інструментів нарощування його розмірів власного капіталу банку для розширення сфери його діяльності, збільшення доходів і прибутку за умов збереження коштів кредиторів, вкладників та забезпечення інтересів акціонерів банку.

Авторський підхід до розкриття змісту поняття «власний капітал банку»

Визначення поняття

«капітал»

Визначення поняття

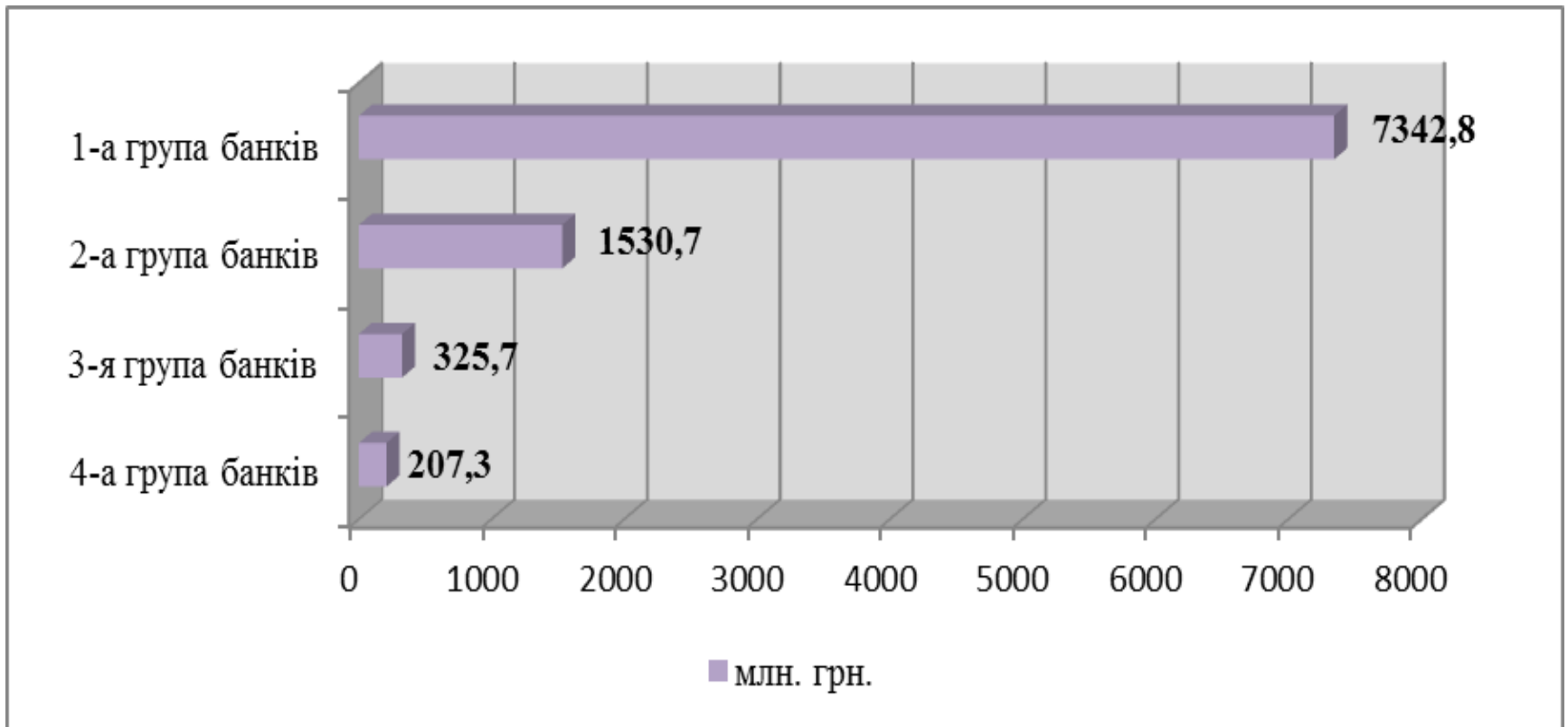
«банківський капітал»

Визначення поняття

«власний капітал банку»

Фрагментація банківської системи України за величиною власного капіталу в розрахунку на один банк

Рівень покриття власним капіталом зобов'язань банків України

Показники	На початок року				2014 р.	
	2010	2011	2012	2013	01.01	01.12
Співвідношення між власним капіталом та зобов'язаннями	0,151	0,171	0,173	0,177	0,177	0,133
Співвідношення між власним капіталом і депозитами суб'єктів господарювання, грн.	0,999	0,956	0,835	0,836	0,819	0,612
Співвідношення між власним капіталом і депозитами фіз. осіб	0,548	0,509	0,508	0,465	0,444	0,370

Принципи: адаптивність; наукова обґрунтованість; комплексний підхід; єдність елементів системи; ефективність; багатоваріантність.

Мета: забезпечити достатність і оптимальність структури власного капіталу для виконання властивих йому функцій з урахуванням зростання і перспектив розвитку банку при допустимій мірі банківських ризиків.

Завдання: - оцінити достатність власного капіталу банку;
- визначити прийнятні джерела нарощування власного капіталу банку;
- оцінити ефективність розробленого механізму забезпечення достатності власним капіталом банку.

Механізм забезпечення достатності власного капіталу банку

Критерії вибору джерел нарощування власного капіталу банку

Механізм управління внутрішніми джерелами нарощування власного капіталу

Методи оцінки достатності власного капіталу банку

Механізм управління зовнішніми джерелами нарощування власного капіталу

- На основі сигналів, що надходять з ринку
- Нормативний метод
- Метод експертних оцінок
- Метод коефіцієнтів
- Метод левериджу (рычага)

Базель I, II, III

Оценка ефективности разработанного механизма обеспечения достаточности собственного капитала банка

Критерії ефективності: зростання розмірів власного капіталу; адекватність власного капіталу прийнятим банком ризикам

так

Економічний ефект

ні

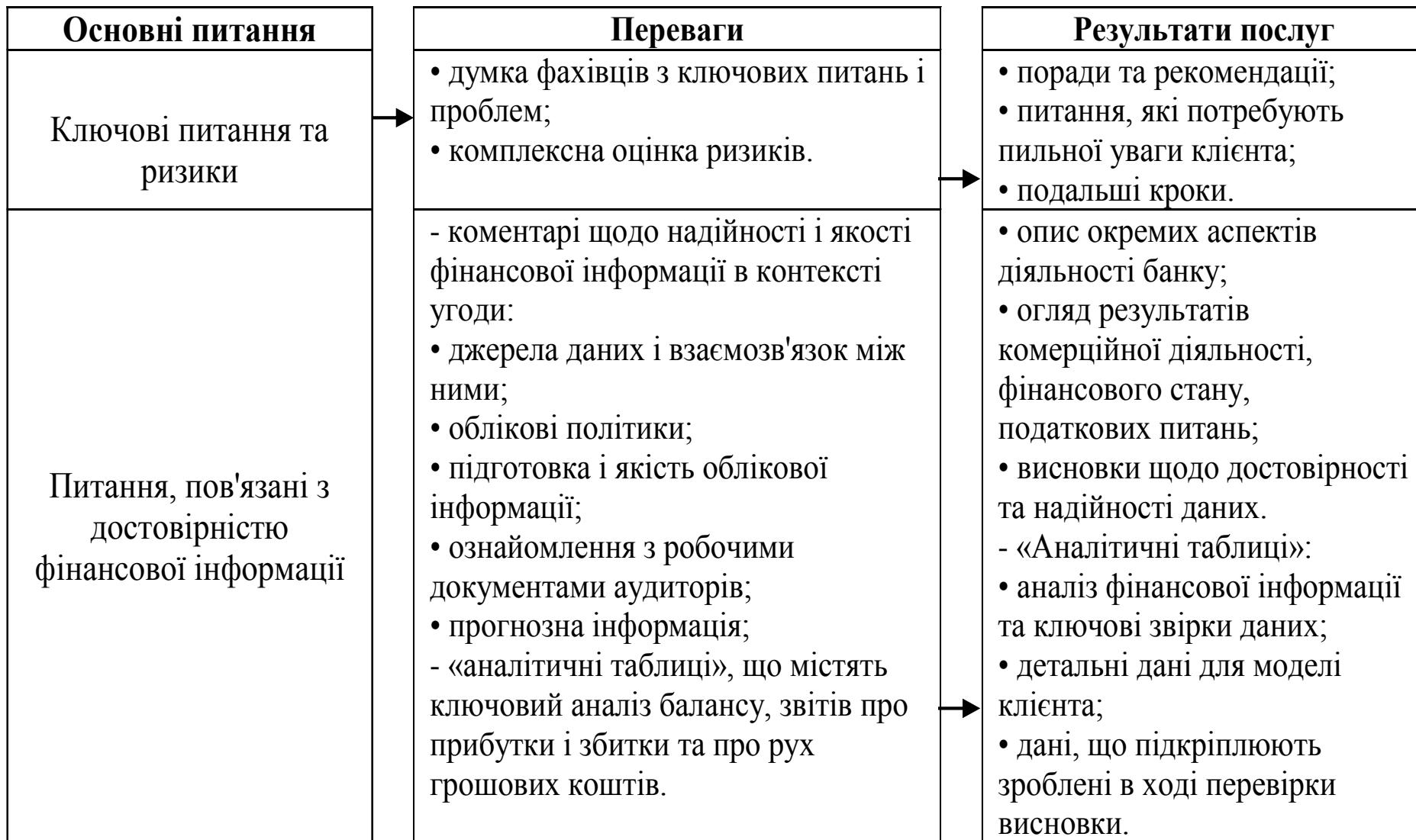
Недоліки нормативного методу оцінки достатності власного капіталу банку

Нормативи капіталу	Недоліки методу
Мінімальний розмір власного (регулятивного) капіталу	<p>величина власного капіталу може бути достатньою для одних банків і недостатньою для інших, так як банки відрізняються складом своєї клієнтури, обсягами та структурою активів і пасивів, стратегічними цілями, рівнем менеджменту і т. п.</p>
Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу банку	<ul style="list-style-type: none"> - вимагає спеціальних знань для оцінки достатності власного капіталу банку, як критерію його надійності для розміщення коштів; - може обумовити переорієнтацію діяльності банку на користь малоризикових активів, що не завжди доцільно з точки зору його прибутковості та вирішення актуальних задач; - у разі зниження фактичних значень нормативів капіталу нижче критеріального значення може відбутися масове вилучення вкладів навіть з тих банків, які залишаються досить стійкими; - методика обчислення регулятивного капіталу банку змінюється, що робить не цілком коректним зіставлення даних про фактичні значення цього нормативу в динаміці.

Метод коефіцієнтів оцінки достатності власного капіталу банку

Сутність методу	Система коефіцієнтів достатності капіталу банку, що характеризують ступінь захищеності:	Умовні позначення	Недоліки
<p>Оцінка достатності капіталу банку на основі коефіцієнтів, розроблених банком</p>	<p><i>а) коштів клієнтів:</i></p> $K_1 = \frac{СК}{Пр};$ $K_2 = \frac{СК}{Пс};$ <p><i>б) самого банку:</i></p> $K_3 = \frac{СК}{Ас};$ $K_4 = \frac{СК}{Ар};$ $K_5 = \frac{СК}{Ар};$	<p>СК - власний капітал; Пр - залучені ресурси; Пс - сукупні пасиви; Ас - сукупні активи; Ар - робочі активи; Ар - ризикові активи.</p>	<p>1) відсутність єдиної системи коефіцієнтів і критеріїв оцінки достатності власного капіталу по банківській системі країни в цілому або по групі банків; 2) трудомісткість операцій, пов'язаних з виконанням аналітичних розрахунків оцінки достатності капіталу.</p>

Експертний метод оцінки достатності власного капіталу банку аудторами

Обмеження щодо застосування методу оцінки достатності капіталу банку на основі сигналів, що надходять з ринку

Особливості банківської системи України

Прийнятний тільки для великих банків, акції яких широко представлені на ринку цінних паперів і щодо яких є активний попит з боку учасників ринку

існують державні банки, акції яких на вторинному ринку не обертаються

вторинний ринок цінних паперів в Україні тільки формується і не може в повній мірі бути індикатором достатності власного капіталу банків

акції банків слабо представлені на ринку цінних паперів, тому ринок не дає необхідної та об'єктивної інформації про достатність власного капіталу банків країни

НЕДОЛІКИ МЕТОДУ ЛЕВЕРИДЖУ В ОЦІНЦІ ДОСТАТНОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

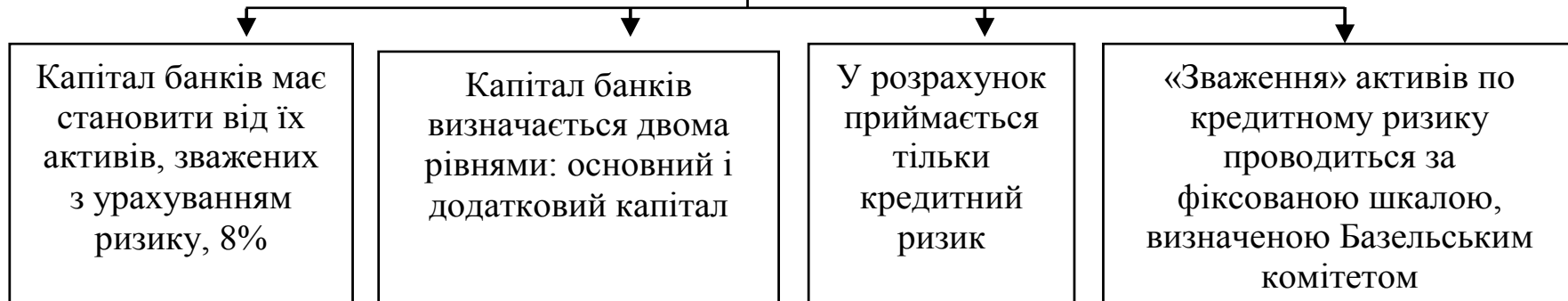

не проводиться диференціація між різними видами капіталу

не враховується рівень ризикованості активних операцій

не беруться до уваги позабалансові зобов'язання і пов'язані з ними ризики

Базель I

Переваги і недоліки Базеля I в оцінці достатності власного капіталу банку

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> - простота; - традиційність; - універсальність: даний підхід може бути застосований до будь якого банку, а також до небанківських фінансових інститутів. 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність гнучкості в оцінках ризику активів; - мінімальний розмір капіталу значно відрізняється від економічного капіталу, що розподіляється банком по підрозділах відповідно до внутрішніх методик оцінки ризиків; - можливість штучного зниження розміру капіталу за рахунок виведення за баланс банку активів, що мають порівняно більш високий рейтинг і завищені коефіцієнти ризику (наприклад, шляхом сек'юритизації частини кредитного портфелю).

Основні елементи Базеля II

БАЗЕЛЬ II

Мінімальні нормативи капіталу

- у розрахунок приймаються кредитний, ринковий та операційний ризики;
- альтернативні підходи до розрахунку ризиків;
- докладна і точна методологія сек'юритизації;
- банки наділяються правом вибору підходу до оцінки ризиків;
- передбачено стимулювання банків до використання складних методик оцінки ризиків.

Пруденційний нагляд за достатністю капіталу

- визначені принципи, механізми та умови побудови ризикоорієнтованого банківського нагляду;
- діяльність нагляду орієнтована на стимулювання банку працювати над вдосконаленням своєї системи;
- передбачається перехід від формального до змістовного регулювання;
- перевірка та якісна оцінка внутрішньобанківських методик розрахунку ризику і достатності капіталу.

Ринкова дисципліна

- посилюються вимоги до розкриття інформації: банки повинні забезпечити максимальну прозорість своєї діяльності;
- підлягає розкриттю методологія оцінки ризиків, а також припущення банку щодо ймовірності свого можливого дефолту;
- можливість оцінки.

Якісний ефект Базелю III

<i>Для окремих банків</i>	<i>Для фінансової системи</i>
<p>Сдвиг спроса от короткого к длинному финансированию</p>	<p>Зниження попиту інвесторів до акцій і облігацій банківського сектора</p>
<p>Введення двох коефіцієнтів ліквідності, відповідних короткостроковій і довгостроковій ліквідності і фондування, змусить компанії перейти від угод про короткостроковому фондування до пошуку довгострокового фінансування, що в свою чергу зрушить маржу і ціни</p>	<p>Інвесторів можуть меншою мірою залучати випуски акцій і облігацій банками в світлі ймовірного зниження дивідендів, пов'язаного з необхідною перебудовою бази капіталу. ROE і прибутковість значно знизяться, а деякі з пропозицій по неакціонерних інвестиціям (якщо вони будуть прийняті) можуть призвести до того, що втрати стануть абсорбуватися борговими інструментами вже до ліквідації. Це ставлення інвесторів виразиться в ціні нового капіталу і міжбанківських ставках запозичення.</p>
<p>Реорганізація юридичних осіб</p>	<p>Нерівномірний впровадження пропозицій Базель III і, як наслідок, регуляторний арбітраж</p>
<p>Посилена увага до власних торговельних операцій з боку наглядових органів разом з новим підходом до міноритарних інвестицій та інвестицій у фінансові інститути, ймовірно, призведе до реорганізації банківських груп, включаючи злиття і поглинання, позбавлення від інвестиційних портфелів і вкладень в банки.</p>	<p>Якщо різні юрисдикції впровадять Базель III по-різному, проблеми, пов'язані з міжнародним регуляторним арбітражем, які ми спостерігали при Базель I і II, можуть продовжити загрожувати стабільності фінансової системи</p>

Якісний ефект Базелю III

Продовження слайду 14

<i>Для окремих банків</i>	<i>Для фінансової системи</i>
<p>Більш слабкі банки витісняються з ринку</p>	<p>Зменшення ризику системної банківської кризи</p>
<p>При несприятливих економічних умовах і посиленому контролю регулюючих органів більш слабким банкам буде важче забезпечити необхідний капітал і фондування, що може призвести до скорочення доступних моделей бізнесу і конкуренції.</p>	<p>Збільшені буфери капіталу і ліквідності, а також підвищені стандарти управління ризиками повинні привести до зниження ризику банкрутства індивідуальних банків і до зниження взаємозалежності фінансових інститутів.</p>
<p>Істотний вплив на прибуток і ROE1</p>	<p>Зменшення обсягу кредитування</p>
<p>Збільшення вимог до капіталу, вартості фінансування, а також необхідність реорганізації та виконання нових вимог регулюючих органів приведуть до додаткового впливу на маржу і операційні можливості. Прибутковість інвесторів впаде якраз в той час, коли банками буде необхідно залучати додаткові інвестиції, щоб відновити фінансові буфери.</p>	<p>Хоча тривалий термін впровадження повинен допомогти знизити цей ефект, значне посилення вимог до капіталу і ліквідності може призвести до спаду банківської діяльності або, принаймні, до значного зростання вартості надання такого фондування.</p>

Особливості інтеграції Базельських стандартів в українське нормативно-правове середовище

- принципи впровадження Базеля II та Базеля III в українській наглядній практиці поки ще не сформульовані остаточно;
- вимоги НБУ є більш жорсткими, ніж вимоги Базельського комітету;
- непросте завдання одночасного впровадження всіх трьох нормативних документів.

Економіко-математична модель визначення розміру прибутку як джерела нарощування власного капіталу банку

Коефіцієнт внутрішнього росту банку: $K_k = \text{ПНК} \times K_{\text{нак}}$

- де ПНК – прибуток на капітал:

$$\text{ПНК} = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{власний капітал}} ;$$

$K_{\text{нак}}$ – коефіцієнт накопичення:

$$K_{\text{нак}} = \frac{\text{нерозподілений прибуток}}{\text{чистий прибуток}} .$$

При заданому прирості активів (K_k) банку

Співвідношення між коефіцієнтом внутрішнього росту і прибутком на капітал	Чистий прибуток, що спрямовується на збільшення власного капіталу банку	Рекомендації щодо управління достатністю капіталу банку
$K_k = \text{ПНК}$	весь чистий прибуток	Оскільки це, як правило, неможливо, поряд із чистим прибутком банк повинен знайти зовнішні джерела росту власного капіталу
$K_k > \text{ПНК}$	весь чистий прибуток,	співвідношення між власним капіталом і активами буде падати, тому регулюючі інстанції будуть наполягати на залученні більшого обсягу капіталу із зовнішніх джерел для компенсації низького рівня власного прибутку банку.
$K_k > \text{ПНК}$	частка чистого прибутку	

Склад, структура і динаміка формування власного капіталу ПАТ «Промінвестбанк»

Найменування джерела	31.12.2014 р.		01.04.2015 р.	
	тис. грн.	у % до загальної суми	тис. грн.	у% до загальної суми
Статутний капітал	8 212 007	82,05	8 192 613	82,50
Емісійні різниці	5 300	0,05	5 300	0,05
Непокритий збиток	(8 147 119)	-	(8 542 790)	-
Резерв переоцінки майна	1 791 116	17,90	1 733 350	17,45
Усього власного капіталу	6 006 733	100,00	5 804 593	100,00

Показники достатності власного капіталу ПАТ «Промінвестбанк»

Найменування	2012	2013	2014	2015
Коефіцієнт захищеності коштів клієнтів, %	15,3	16	14,7	-
Всього регулятивний капітал (Н1)	5 364 630	5 254 826	11 790 571	4 641 254
Норматив достатності капіталу (Н2)	13,98	13,68	21,82	-

Показники ефективності управління власним капіталом банку

Показник	2015 р.
Рентабельність капіталу банку, %	2,6
Мультиплікатор капіталу, %	11,4
Мультиплікативний ефект капіталу, %	-2,6
Додана вартість, млн. грн	- 309,6

Наукові результати дослідження

- 1) поглиблено методологічні підходи до розкриття сутності власного капіталу банку й виділені його особливості;
- 2) дано оцінку й виявлено проблеми достатності власного капіталу банків України в сучасних умовах;
- 3) розроблено концепцію механізму забезпечення достатності власного капіталу банків;
- 4) виокремлено методи оцінки достатності капіталу банку, визначено їх недоліки з урахуванням специфіки умов функціонування банків в Україні
- 5) запропоновано економіко-математичну модель визначення величини прибутку як внутрішнього джерела нарощування власного капіталу банку і розроблено критерії вибору зовнішніх джерел збільшення капіталу банку;
- 6) визначено методи і сформовано систему показників оцінки ефективності управління достатністю капіталу банку.